

■ اتحادیه بین المجالس؛ یک نگاه از روبرو^۱

عالیه ارفعی

لايه محسوب می‌شود، در طی سالهای جنگ دوم جهانی دستخوش تحولات فراوان شد و از صورت سازمانی منفرد و مستقل، به صورت نهادی بین‌المللی و

اتحادیه بین‌المجالس^۲ سازمانی جهانی و متشکل از مجالس قانونگذاری کشورهای مستقل^۳ است که قدمت آن به نخستین کنفرانس بین پارلمانی حکمیت در سال ۱۸۸۹ که با حضور نمایندگان ۹ کشور از سه قاره جهان در پاریس تشکیل شد، بازمی‌گردد. بانیان این اجلاس ویلیام راندل کرمر^۴ از انگلستان و فردریک پسی^۵ از فرانسه بودند.

این مجمع که پایه اصلی دیوان دآوری

۱- ترجمه و تلخیص از گزارش:

Inter - Parliamentary Union, (Geneva: IPU Information Office, 1994).

2. Inter- Parliamentary Union (IPU)

۳- فهرست اعضای اتحادیه بین المجالس در توضیحات تکمیلی آمده است.

4. William Randal Cremer

5. Frédéric Passy

پیشینه و اهداف مجلس شورا

در سال در فصول بهار و پاییز، با حضور بیش از ۵۰۰ تن نمایندگان مجامع قانونگذاری کشورها، به منظور مطالعه مسائل بین‌المللی و ارائه نظریات ارشادی، تشکیل جلسه می‌دهد.

انتخاب و حضور نمایندگان در این کنفرانس به نحوی طرح‌ریزی و سازماندهی شده است که نمایندگان جنبشهای مختلف حزبی کشورها بتوانند در کنفرانس حضور داشته باشند.

رای گیری در کنفرانس بین المجالس به تناسب جمعیت کشورهاست و قطعنامه‌های صادر شده غالباً در خصوص مسائل و اتفاقات سیاسی روز، به ویژه، بحرانها و تنشها، خلع سلاح، حقوق بشر دوستانه، آموزش، بهداشت، محیط زیست، پناهندگان، تجارت، دیون و قاچاق مواد مخدر است.

محل برگزاری کنفرانسهای اتحادیه بین المجالس، مکان ثابتی نیست و به طور چرخشی در کشورهای مختلف تشکیل می‌شود تا نمایندگان با خصوصیات ملی هم‌مطرازان خود آشنا شوند.

چهار کمیته اصلی، وظیفه تدارک و کمک رسانی به کنفرانس را برعهده دارند که عبارتند از:

- ۱) کمیته مسائل سیاسی، امنیت و خلع سلاح بین‌المللی
- ۲) کمیته مرتبط به امور پارلمانی، قضا و حقوق بشر؛
- ۳) کمیته مسائل اقتصادی و اجتماعی؛

مشکل از پارلمانهای مختلف جهان درآمد، به صورتی که امروزه مرکزی برای بحث و فحوص نمایندگان پارلمانی کشورها است. اتحادیه هدف خود را ایجاد جو و فضای مناسب برای تحقق صلح و مشارکت جهانی از طرق زیر می‌داند:

- سهولت ارتباط و هماهنگی تبادل تجربیات پارلمانها و نمایندگان آنها در تمامی کشورها.

- بررسی مسائل بین‌المللی و بررسی دیدگاهها و عملکرد مختلف پارلمانهای جهان.

- مشارکت در دفاع و ارتقای حقوق بشر که به زعم این اتحادیه لازمه دموکراسی و توسعه است.

- مشارکت در تقویت و توسعه عملکرد نهادهای نمایندگی

اتحادیه بین المجالس با حمایت و جانبداری از مساعی سازمان ملل متحد، به جهت مشابهت بنیادینی که در عملکرد این دو سازمان وجود دارد، در ارتباط نزدیکی با این نهاد است و به علاوه تشریک مساعی همه جانبه‌ای نیز با سازمانهای منطقه‌ای بین‌المجالس و نهادهای دولتی و غیردولتی مرتبط با این امر دارد.

۱- ساختار سازمانی

الف: کنفرانس بین المجالس: رکن اصلی تجلی دیدگاهها و نظریات سیاسی کشورهای عضو است. این کنفرانس دویار

برنامه‌ها و فعالیتهای اتحادیه را به صورتی که منطبق بر تصمیمات نهادهای تصمیم‌گیرنده باشد، عهده‌دار است.

۲- حوزه فعالیت

اتحادیه بین‌المجالس به طور عملی کلیه مسائل مهم جامعه بین‌المللی را مورد بررسی قرار می‌دهد و سعی می‌کند پاسخهای لازم را برای حل معضلات جامعه بین‌المللی ارائه دهد و خصوصاً بر یافتن راه‌حلهای مطلوب از طریق همکاری و دیپلماسی بین‌المللی تأکید کند.

الف- مشارکت در امنیت بین‌المللی:

مشارکت اتحادیه بین‌المجالس در امنیت بین‌المللی، به صورت مختلف است که از جمله آنها سعی در ارائه راه حل در خصوص تنشها، خلع سلاح و مداخلات بشر دوستانه قابل ذکر است. مداخله در تنشهای بین‌المللی: اتحادیه بین‌المجالس به عنوان نهادی سیاسی که هدف اصلی آن بقا و ایجاد صلح است، به آرام‌سازی اوضاع بحرانی و خشکانیدن ریشه بحرانها، با استمداد از شیوه مذاکره و میانجیگری و مساعی جمعیله توجه ویژه دارد و نسبت به بحرانهایی که ممکن است از خود آثار جهانی و یا منطقه‌ای به جای بگذارند، واکنش نشان می‌دهد. در حال حاضر، اتحادیه بین‌المجالس در سه بحران بین‌المللی به تسوعی تأثیر می‌گذارد. بحران‌های یاد شده که عبارتند از:

۱- خاورمیانه: دهها سال است که بررسی

۴) کمیته آموزش، فرهنگ و محیط زیست. نهاد معین کنفرانس بین‌المجالس، مجمع دبیران کل پارلمانهاست که نهادی مشورتی است و وظیفه تشکیل گردهمایی اعضای ارشد پارلمانی به منظور بررسی حقوق ناظر بر پارلمانها و ایجاد ارتباط و هماهنگی بین خدمات مورد نیاز پارلمانها را بر عهده دارد و نتایج بررسی و مطالعات خود را در اختیار کنفرانس قرار می‌دهد.

ب: شورای بین‌المجالس: تعیین و تبیین خط مشی اتحادیه بر عهده شورای بین‌المجالس است، که از مشارکت و اعانت کمیته‌های دائم و تخصصی نیز بهره‌مند می‌شود.

برنامه سالانه، بودجه، پذیرش اعضای جدید و تعلیق عضویت اعضا بر عهده شورا است. در شورا غالباً از هر کشور دو نماینده شرکت دارند.

ج: کمیته اجرایی: متشکل از سیزده عضو است، که وظیفه نظارت بر امور اداری و اجرایی اتحادیه بین‌المجالس و ارائه نظرهای مشورتی به شورای بین‌المجالس را عهده‌دار است. دوازده تن از اعضای کمیته منتخب کنفرانس اتحادیه هستند و آخرین عضو که ریاست کمیته اجرایی را عهده‌دار است، رئیس شورای بین‌المجالس است. در کمیته اجرایی باید دو نفر زن مشارکت داشته باشند. در حال حاضر چهارتن از زنان نماینده پارلمانهای جهان در کمیته اجرایی حضور دارند.

د: دبیرخانه: دبیرخانه اتحادیه بین‌المجالس، وظیفه و مسئولیت اجرایی

پیشینه کارکنان و مجامع

بن، کنفرانسی با مشارکت سازمان ملل درباره اوضاع متحول بین المللی و تأثیر آنها بر روی مسئله خلع سلاح و امنیت بین المللی برگزار و کلیه موارد مرتبط به آنها بررسی شد.

امروزه، مسئله خلع سلاح به صورت یکی از موارد معمول در دستور کار کنفرانس بین المجامع درآمده است و در آوریل ۱۹۹۳ (فروردین ۱۳۷۲)، در کنفرانس منعقد شده در دهلی نو، قطعنامه‌ای مورد پذیرش اعضا قرار گرفت که در آن درخواست شده بود تا معیارهایی جهانی برای ثبت نقل و انتقالات تسلیحات اتخاذ شود.

حوزه مدیترانه: پس از برگزاری هفت کنفرانس بین المجامع در زمینه همکاری و امنیت در اروپا^۶، که در طی سالهای ۱۹۷۳ تا ۱۹۹۱ (۷۰ - ۱۳۵۲) منعقد شد، اتحادیه تصمیم گرفت تا روند مشابهی را برای حوزه مدیترانه معمول دارد. از اینرو کنفرانس مشابهی در باب امنیت و همکاری در مدیترانه^۷، در "مالاگا" در ژوئن ۱۹۹۲ (مطابق با خرداد ۱۳۷۱) تشکیل و مقرر شد که کنفرانس بعدی در مالت و در نوامبر ۱۹۹۵ (آذرماه ۱۳۷۴) تشکیل شود.

6. Committee on the Middle East
- 7 - Inter- Parliamentary Symposium on Disarmament relating to Conventional Weapons.
8. Inter - Parliamentary Conference on European Co - operation and Security.
9. Inter- Parlimentary Conference on Security and Co - operation in the Mediteranean.

بحران خاورمیانه در دستور کار اتحادیه بین المجامع قرار دارد. در سال (۱۳۶۶)، کمیته‌ای با مشارکت شش عضو، تحت عنوان کمیته خاورمیانه^۶ به منظور ایجاد ارتباط میان نمایندگان اعراب و اسرائیل و پارلمانهای آنها تشکیل شد.

۲- قبرس: در سال ۱۹۹۱، (۱۳۷۰) اتحادیه بین‌المجامع، کمیته قبرس را به منظور بررسی دقیقتر مسئله قبرس تشکیل داد. این کمیته شش عضوی سعی دارد از طریق مساعی جمیله، بررسی دیدگاههای طرفین و تعقیب اقدامات دبیرکل سازمان ملل متحد در خصوص قضیه قبرس، به صورت عنصری فعال ظاهر شود.

۳- یوگسلاوی سابق: نقض مکرر حقوق اساسی و بنیادین بشر در یوگسلاوی سابق، بارها توسط اتحادیه بین المجامع محکوم شده و این نهاد در عملیات بشر دوستانه و کمک رسانی به دفعات شرکت کرده است. خلع سلاح: کمک به مسئله خلع سلاح از ابتدای تشکیل اتحادیه بین المجامع، جزء هدفهای سیاسی این سازمان محسوب می‌شده است. در سال ۱۹۷۶ (۱۳۵۵)، اتحادیه درخواستی که مبتنی بر وضع مقررات بین المللی در خصوص تجارت تسلیحات متعارف بود، ارائه داد و در سال ۱۹۸۵ (۱۳۶۴) در مکزیکو، با تشکیل سمپوزیوم بین المجامع درباره خلع سلاح تسلیحات متعارف^۷، تمامی جوانب آن را بررسی کرد. در سال ۱۹۹۰ (۱۳۶۹) نیز در

قرار می‌دهد. (ضمیمه)

اتحادیه مصمم است با شرکت در کنفرانس جمعیت و توسعه^{۱۰} که قرار است در سپتامبر ۱۹۹۴ (شهریور ۱۳۷۳) در قاهره برگزار شود، کنفرانس جهانی توسعه اجتماعی^{۱۱} که برای مارس ۱۹۹۴ (اسفند ۱۳۷۳) برنامه‌ریزی شده و چهارمین کنفرانس جهانی زنان^{۱۲} که در سپتامبر ۱۹۹۵ (شهریور ۱۳۷۴) در پکن برگزار می‌شود، نقش فعالی را در خصوص توسعه اجتماعی - اقتصادی ایفاء کند. به علاوه، اتحادیه بین المجالس، یکی از حامیان سال بین‌المللی^{۱۳}، خانواده که از طرف سازمان ملل متحد برای سال ۱۹۹۴ (۱۳۷۳) تدارک دیده شده است، محسوب می‌شود.

محیط زیست: حمایت از محیط زیست، همواره یکی از مسائل مورد توجه اتحادیه بین‌المجالس بوده است، که در حال حاضر مقوله توسعه پویا رانیز در بر می‌گیرد.

نخستین کنفرانس جهانی پارلمانی محیط زیست، در سال ۱۹۸۴ (۱۳۶۳) در ناپروبی تشکیل شد و مسئله حمایت از محیط زیست در روند توسعه در سرفصل فعالیت‌های اتحادیه قرار گرفت. از سال ۱۹۹۲ (۱۳۷۱) تاکنون، برنامه محیط زیست اتحادیه بین‌المجالس عمدتاً معطوف به اجرای توصیه‌های «کنفرانس سازمان ملل در

حقوق بین‌المللی بشر دوستانه: اتحادیه بین‌المجالس، احترام به حقوق بین‌المللی بشر دوستانه و ارتقای آن را به عنوان عنصر مستمر کار و حوزه فعالیت خود قرار داده است و لذا حمایت از عملکرد اقدامات کمیته صلیب سرخ جهانی، کنوانسیونهای وین و پروتکل‌های منضم به آنها را مد نظر دارد و همچنین در زمینه لزوم اتخاذ قوانین ملی منطبق با این اصول فعالیت می‌کند.

ب- توسعه پویا:

توسعه پویا از دید اتحادیه بین‌المجالس قلمرویی و رای ارتباط مسائل زیست محیطی و توسعه اقتصادی است و حوزه‌ای متشکل از عناصر حیاتی دیگر از جمله ساختار دموکراتیک، عدالت اقتصادی و اجتماعی و احترام به حقوق بشر است. این رهیافت به نحو بارزی در فعالیت‌های توسعه اقتصادی - اجتماعی و زیست محیطی اتحادیه آشکار است.

توسعه اجتماعی و اقتصادی: از دید اتحادیه، توسعه اقتصادی و اجتماعی از توجه بسیاری برخوردار است و حوزه بهداشت، آموزش، مشارکت زنان، حقوق بشر، دموکراسی، حمایت از حقوق کودکان و... را در بر می‌گیرد. به علاوه، اتحادیه با تشکیل کمیته‌ای تحت عنوان کمیته بررسی دیون، زمینه گفتگو و بحث میان کشورهای شمال و جنوب را فراهم آورده است. همچنین اتحادیه با برگزاری نشست‌های ویژه، مسائل مختلف مرتبط با توسعه اجتماعی و اقتصادی راه‌های تحقق آن را مورد توجه

10. Conference on Population and Development.

11. World Summit for Social Development.

12. IV World Conference on Women.

13. United Nations International Year of the Family.

افزایش روابط میان پارلمانی و فراهم آوردن امکانات لازم برای تشریک مساعی و تبادل اطلاعات در این باب، کتابی تحت عنوان «راهنمایی نهادهای پارلمانی درگیر در مسایل محیط زیست» در سال ۱۹۹۴ (۱۳۷۳) منتشر شد تا روابط بین پارلمانی را تسهیل کند.

ج: اقدامهای دیگر

ارتقا و بهبود حقوق اجتماعی و اقتصادی و مشارکت سیاسی زنان: سالهاست که این موضوع یکی از هدفهای مورد توجه اتحادیه است. برای افزایش مشارکت سیاسی زنان، بررسیهای منظمی در زمینههای مختلف مشارکت زنان در زندگی سیاسی و چگونگی توزیع کرسیهای پارلمانی برحسب جنسیت، صورت گرفته است.

حاصل آخرین مطالعات حاکی از آن است که در سال ۱۹۹۳ (۱۳۷۲)، از مجموع کرسیهای پارلمانی ۱۷۵ کشور جهان حدود ۱۰/۱٪، متعلق به زنان بوده است که این میزان در قیاس با رقم ۱۴/۶٪ در سال ۱۹۸۸ (۱۳۶۷) کاهش نشان می دهد.

۱- برنامه عمل: با توجه به بررسی انجام شده که نتیجه آن تأییدی بر کاهش میزان مشارکت سیاسی زنان جهان است و با توجه به این که عدم تعادل موجود، باید از طریق

باب محیط زیست و توسعه^{۱۴} بوده است. این کنفرانس در ژوئن ۱۹۹۲ در شهر ریودو-ژانیرو برگزار شد و توصیه‌هایی به منظور بهبود شرایط زیست محیطی و ارتباط آن با توسعه به عمل آورد. اتحادیه می‌کوشد تا از طریق پارلمانها و تشویق آنان به وضع قوانین لازم، توصیه‌های کنفرانس ریو را محقق سازد و در این راستا از مشارکت و راهنماییهای کمیته محیط زیست برخوردار است.

علاوه بر مشارکت در برنامه‌های محیط زیست که از جانب نهادهای بین‌المللی برگزار می‌شود، اتحادیه بین‌المجالس، خود نیز فعالیتهای مستقلی را انجام می‌دهد که از آن میان می‌توان به کنفرانس بین‌المجالس درخصوص محیط زیست و توسعه اشاره کرد که در نوامبر ۱۹۹۲ (آبان ۱۳۷۱) در برازیلیا تشکیل شد. از نتایج عمده این کنفرانس، پذیرش برنامه‌ای تحت عنوان «برنامه عمل برازیلیا»^{۱۵} بوده است که در آن بر اتخاذ معیارهای ضروری توسط پارلمانها به منظور ایجاد تضمینهای لازم برای استمرار و تقویت کنفرانس ریو و اقدامهای تقویتی بعدی تأکید شد. متعاقب کنفرانس برازیلیا، اتحادیه، برنامه‌ای چهارساله را برای سالهای (۹۷ - ۱۹۹۴) (۱۳۷۶-۱۳۷۳) طراحی کرد تا در خلال آن، اطلاعاتی را در باب فعالیتها و قانونگذاری داخلی کشورها، در راستای اجرای مصوبات «ریو» جمع‌آوری کند. همچنین به منظور بهبود و

14. UN Conference on Environment and Development.

15. Brasilia Plan of Action.

رشد اقتصادی، دموکراسی و تنوع قومی، دموکراسی و آموزش و سیاستهای فرهنگی و دموکراسی و انتخابات مورد بحث و تدقیق واقع می‌شود. یکی از وجوهی که تازگی دارد، اقدامهای مربوط به بهینه‌سازی انتخابات و همکاریهای فنی با پارلمانها است که ذیلاً به آن نگاهی اجمالی می‌افکنیم.

نظارت بر انتخابات: در سال ۱۹۹۳ (۱۳۷۲)، شورای بین‌المجالس، تصمیمی مبنی بر ارائه خط مشی اتحادیه در خصوص حضور در روند انتخابات اتخاذ کرد و نظام دهی لازم را برای حضور خود در انتخابات تحت نظارت سازمان ملل متحد انجام داد.

ناظران انتخاباتی اتحادیه، متشکل از نمایندگان پارلمانها هستند که بر امر ثبت نام رای دهندگان، مبارزات انتخاباتی، شمارش آرا و استخراج نتایج نظارت می‌کنند.

تاکنون هیأت ناظران اتحادیه، در انتخابات سال ۱۹۸۹ (۱۳۶۸) نامیبیا، انتخابات کامبوج و ال سالوادور در سال ۱۹۹۳ (۱۳۷۲) و انتخابات سال ۱۹۹۴ (۱۳۷۳) افریقای جنوبی، مشارکت داشته‌اند.

انتخابات آزاد و عادلانه: در سال ۱۹۹۴ (۱۳۷۳)، اتحادیه با تکمیل طرح مطالعاتی خود در باب متغیرهای مؤثر در انتخابات آزاد و عادلانه، رهنمودهای صریح و روشنی را در اختیار ناظران بین‌المللی و برگزارکنندگان انتخابات در سطوح ملی قرار داد.

ارتقا و بهبود نهادهای نمایندگی: اتحادیه بین‌المجالس از طریق برنامه مطالعاتی

برنامه عملی برای تمامی کشورهای جهان، تصحیح شود، گروه کاری ویژه‌ای متشکل از شش زن و شش مرد تشکیل شد و مقدمات حضور مستقلانه اتحادیه در «چهارمین کنفرانس جهانی سازمان ملل در امور زنان» که قرار است در سپتامبر ۱۹۹۵ (مهر ۱۳۷۴) در پکن برگزار شود، فراهم آمد.

۲- نشست زنان نماینده: نمایندگان مؤنث پارلمانهای جهان، در جهت ایجاد مکانیزم مشورتی دائمی و به منظور حصول اطمینان از انعکاس دیدگاههای خود، اقدام به نشستهای ویژه‌ای می‌کنند. حاصل این مساعی تاکنون به صورت لزوم حضور دو تن از بانوان نماینده در کمیته اجرایی اتحادیه ظاهر شده است.

۳- خشونت علیه زنان: به دنبال حوادث فجیع و خشونت بار علیه زنان در بوسنی و هرزه‌گوین، بانوان نماینده، توجه خود را معطوف به افزایش روبه تزايد خشونت علیه زنان و نقض حقوق بشر کرده و حمایت کامل و غیر مشروط خود را از بیانیه بین‌المللی «امحای خشونت علیه زنان»، اعلام داشته‌اند و از دولتها و پارلمانهای سراسر جهان درخواست کرده‌اند تا در قوانین ملی خود، مفاد بیانیه مذکور را تأیید کنند.

ارتقای دموکراسی: ارتقای دموکراسی از دیگر وجوه فعالیت‌های اتحادیه است که هسته اصلی بسیاری از اقدامهای آن به شمار می‌رود، به گونه‌ای که غالباً در کنفرانسهای عمومی و ویژه، مسئله دموکراسی از زوایای گوناگون، از جمله ارتباط میان دموکراسی و

پیشبرد کارهای مجلس و دنیا

پارلمانی، ویتنام برای بهبود شیوه کاری و پیشبرد طرح کمک رسانی در این مورد، کامبوج برای مدرسانی به مجمع جدید التأسيس پارلمانی و کمک بلند مدت به جانشین این مجمع، که موسوم به «مجمع ملی» است اقدام کرده است. همچنین در بورکینافاسو اقدامهایی ازجانب اتحادیه برای تربیت و آموزش سطح کارآمدی کارکنان پارلمان صورت گرفته و پارلمان آن کشور به تجهیزات الکترونیک مجهز شده است.

ارتباط با سایر نهادهای بین‌المللی

سازمان ملل متحد: در سالهای اخیر، اتحادیه بین‌المجالس، روابط خود را با سازمان ملل متحد تحکیم کرده است و علاوه بر حضور در کنفرانسهایی که ذکر آنها رفت، قرار است اتحادیه در سال ۱۹۹۵ که مصادف با پنجاهمین سالگرد سازمان ملل متحد است، بنا به دعوت دبیر کل این سازمان، نقش فعالی را ایفا کند و نمایندگان سطوح ارشد نهادهای وابسته و معین سازمان ملل متحد، به نحو مستمر در کنفرانسهای اتحادیه حضور یابند و روابط فیما بین توسعه یابد.

حضور نمایندگان پارلمانها در مجمع عمومی سازمان ملل متحد یکی از دیگر راههای ارتباط با این نهاد بین‌المللی است. حضور نمایندگان به عنوان اعضای هیأت‌های اعزامی به مجمع عمومی سازمان ملل متحد و تشکیل جلسات متعدد با اعضای ارشد

توسعه نهادهای نمایندگی، سعی دارد تا از طریق تجمعات و نشر اطلاعات، در افزایش دانش عمومی در باب اختیارات منبعت از قانون اساسی، شیوه کاری و ساختار پارلمانها، موقعیت حقوقی نمایندگان، سیستمهای انتخاباتی و انتخابات ملی پارلمانها، تأثیر گذارد. به علاوه اتحادیه به منظور ارتقای دانش فنی نمایندگان، مجامع و محافل دانشگاهی و عامه مردم نسبت به نشر مطالعات تطبیقی نهادهای قانونگذاری، سیستمهای انتخاباتی و مدارک مورد استناد مطالعات مزبور، به طور مستمر فعالیت می‌کند. تاکنون اتحادیه بین‌المجالس چندین سمپوزیوم برای نمایندگان، صاحب منصبان ارشد و کارمندان پارلمانها، دانش پژوهان و سایر متخصصان با هدف مطالعه افزایش کارآمدی نهادهای پارلمانی، تشکیل داده است.

همکاریهای فنی: تأمین مالی طرحهای ویژه، حمایتهای فنی و ارائه کمکهای لازم به کشورهای جدید التأسيس و در حال توسعه از دیگر اقدامهای اتحادیه است. ارائه نظریه‌ها و خدمات مشورتی درخصوص بهینه سازی ساختار و شیوه‌های کاری مجامع قانونگذاری، برقراری دوره‌های آموزشی و تهیه و تدارک تجهیزات فنی در زمره این خدمات است. اخیراً، اتحادیه بین‌المجالس نسبت به اعزام متخصصان فنی به جمهوری متحده تانزانیا به منظور تأمین خدمات مورد نیاز برای طبقه‌بندی اسناد

جامعه عرب^{۳۰} و کمیته بین‌المللی صلیب سرخ^{۳۱} همکاری نزدیک دارد.

اقدامهای اتحادیه در باب حقوق بشر و حقوق اساسی نمایندگان پارلمانها

اقدامهای اتحادیه در باب دفاع از حقوق بشر و توسعه قلمرو آن چند وجهی است، از سویی در کنفرانسها و اجلاسهای ویژه، اتحادیه، مبادرت به توصیه و ارائه نظر مشورتی می‌کند و از سوی دیگر به هنگام بررسی مباحث توسعه آموزش، اشتغال، مشارکت زنان، اقلیت‌ها و حقوق بشر به این حوزه وارد می‌شود. به علاوه، اتحادیه بین‌المجالس سعی دارد تا پارلمانهای مختلف جهان در باب توسعه حقوق بشر با

سازمان ملل، از یکسو موجب افزایش دانسته‌ها و میزان مشارکت اعضای پارلمان کشورها در عملکرد سازمان ملل می‌شود و از سوی دیگر امکانات بحث و فحص پیرامون برنامه‌های مهم آن سازمان را فراهم می‌آورد. ارائه خدمات مشورتی توسط اتحادیه بین‌المجالس به بسیاری از تشکیلات سازمان ملل متحد، و از جمله شورای اجتماعی و اقتصادی و رکن وابسته به آن یعنی کمیسیون حقوق بشر، به طور عملی مشارکت اتحادیه را مؤثر و ارزشمند کرده است.

مجالس منطقه‌ای: بسیاری از تجمعات پارلمانی منطقه‌ای نیز با اعزام نمایندگان ناظر به کنفرانسهای اتحادیه، در ارتباطی نزدیک با این نهادند که از میان آنان می‌توان به شورای کشورهای شمال اروپا^{۱۶}، پارلمان اروپا^{۱۷}، مجمع پارلمانی کنفرانس همکاری و امنیت اروپا^{۱۸}، انجمن پارلمانی کشورهای مشترک المنافع^{۱۹}، اتحادیه پارلمانهای افریقا^{۲۰}، اتحادیه بین‌المجالس عرب^{۲۱}، اتحادیه نمایندگان آسیا و حوزه اقیانوس آرام^{۲۲}، سازمان بین‌المجالس آسه آن^{۲۳}، اتحادیه عربی مغرب^{۲۴}، شورای اتحادیه اروپای غربی^{۲۵}، مجمع بین‌المجالس همکاریهای اقتصادی در حوزه دریای سیاه^{۲۶} و مجمع بین‌المجالس کشورهای مستقل مشترک المنافع^{۲۷} اشاره کرد.

سایر سازمانها: علاوه بر موارد فوق، اتحادیه با بسیاری از سازمانهای بین‌الدولی منطقه‌ای نظیر سازمان کشورهای امریکایی^{۲۸}، سازمان اتحادیه افریقا^{۲۹}،

16. Nordic Council.
17. European Parliament.
18. Parliamentary Assembly of the Conference on Security and Co-operation in Europe.
19. Commonwealth Parliamentary Association.
20. Union of African Parliaments.
21. Arab Inter - Parliamentary Union.
22. Asian and Pacific Parliamentarians' Union.
23. ASEAN Inter-Parliamentary Organization.
24. Arab Maghreb Union.
25. Assembly of the Western European Union.
26. Inter-Parliamentary Assembly for Black Sea Economic Co-operation.
27. Inter-Parliamentary Assembly of the Commonwealth of Independent States.
28. Organization of American States (OAS).
29. Organization of African Unity (OAU).
30. Arab League.
31. International Committee of the Red Cross (ICRC).

مصرح در قوانین اساسی، بروز موقعیت‌های اضطراری و ... را یاد کرد. به همین منظور کمیته ویژه‌ای تحت عنوان کمیته حقوق نمایندگان، متشکل از ۵ عضو در اتحادیه تشکیل شده است تا در صورت اطلاع از تخلف و نقض حقوق نمایندگی، در مرحله نخست، مبادرت به مکاتبات محرمانه با مقامات کشور مربوط کند و چنانچه اقدامات مرحله اول رضایت بخش نباشد، به ارائه گزارشهای عمومی و نظرهای صوابدیدی برای اتخاذ معیارهای ویژه به شورای بین‌المجالس مبادرت ورزد.

مقر اتحادیه در شهر ژنو است. بودجه اتحادیه در سال جاری مسیحی ۹/۳ میلیون فرانک سوئیس است که توسط اعضا تأمین می‌شود.

امروزه اتحادیه بین‌المجالس، با فعالیتهای گسترده خود و ارائه نظریه‌های ارشادی و مشورتی و با بهره‌گیری از کتابخانه ارزشمند خود که در حال حاضر با ۶۵۰۰ جلد کتاب و ۲۵۰۰۰ مقاله از ۱۶۰ نشریه ادواری در ارتباط با ساختار و عملکرد پارلمانهای جهان، سیستم‌های انتخاباتی، قوانین اساسی کشورها، تاریخ و علوم سیاسی در زمره تخصصی‌ترین کتابخانه‌های جهان محسوب می‌شود، نقش مؤثری را در روابط میان پارلمانها ایفا می‌کند. در ضمیمه ۲ به پاره‌ای از نشریه‌هایی که حاصل نتایج مطالعات این اتحادیه است، اشاره شده است.

یکدیگر همکاری کنند و به همین منظور راهنمایی جامع درباره نهاد‌های حقوق بشر در پارلمانها را فراهم آورده است که در آن اطلاعاتی راجع به مکانیزمهای پارلمانی مرتبط با حقوق بشر در بیش از یکصد کشور جهان، ارائه شده است، تا امکان ارتباط و تبادل اطلاعات بین پارلمانهای مختلف فراهم آید.

اتحادیه تاکنون نسبت به برگزاری نشستهای مختلف در راستای بهبود و ارتقای حقوق بشر مبادرت کرده است. در ماه مه ۱۹۹۳ (اردیبهشت ۱۳۷۲)، در سمپوزیومی در "بوداپست" که با همکاری کنفرانس جهانی سازمان ملل متحد در خصوص حقوق بشر برگزار شد، درباره نقش پارلمانها به عنوان پاسداران حقوق بشر، بحث شد و در آن، چگونگی شناخت و تشخیص راههای مشارکت کامل نهاد‌های نمایندگی، به عنوان حافظان حقوق اساسی بشری و مسئله تضمین مشارکت و حضور اقلیتها در مجامع قانونگذاری، مورد بررسی قرار گرفت.

در سال ۱۹۷۶ (۱۳۵۵)، اتحادیه، مطالعه و بررسی رفتار ناقض حقوق بشر توسط دولتها را که مستقیماً به حقوق ناشی از نمایندگی مرتبط بود، مورد نظر قرار داد. از جمله این موارد، می‌توان تجاوز به آزادی بیان، نقض مصونیت‌های پارلمانی و سایر حقوق نمایندگی که در جهت ادای تکلیف لازم است، انحلال مجلس بر خلاف مجوز

• انتشارات اتحادیه بین‌المجالس

الف - گزارشها:

□ توزیع کرسیهای پارلمانی بین زنان و مردان در پارلمانهای ملی (۱۹۹۴-۱۹۴۵).

Distribution of Seats between Men and Women in National Parliaments (1945 - 1994).

□ مشارکت زنان در روند تصمیم‌گیری سیاسی و پارلمانی (۱۹۸۹).

Participation of Women in the Political and Parliamentary Decision Making Process, (1989).

□ زنان و قدرت سیاسی (۱۹۹۲).

Women and Political Power, (1992).

□ سیستم‌های انتخاباتی: مطالعه تطبیقی جهان (۱۹۹۳).

Electoral Systems; A World - wide Comparative Study, (1993).

□ راهنمای جهانی نهادهای پارلمانی در خصوص حقوق بشر (۱۹۹۳).

World Directory of Parliamentary Human Rights Bodies, (1993).

□ پارلمان: نگهبان حقوق بشر (۱۹۹۳).

Parliament: Guardian of Human Rights, (1993).

□ دفاع از حقوق بشری نمایندگان.

Defense of Human Rights of Parliamentarians, (1993).

□ عملکرد و حقوق موضوعه کمیته حقوق بشر اتحادیه بین‌المجالس، (۱۹۹۳).

Functioning and "Jurisprudence" of the IPU Committee on the Human Rights of Parliamentarians, (1993).

توضیحات تکمیلی

• کشورهای عضو اتحادیه بین‌المجالس عبارتند از:

آلبانی، الجزایر، انگولا، آرژانتین، استرالیا، اتریش، آذربایجان، بنگلادش، بلژیک، بنین، بولیوی، بوتسوانا، برزیل، بلغارستان، بوریکنافاسو، بروندي، کامرون، کانادا، کپ‌ورد، جمهوری آفریقای مرکزی، شیلی، چین، کلمبیا، کومور، کنگو، کستاریکا، ساحل عاج، کرواسی، کوبا، قبرس، جمهوری چک، جمهوری خلق دموکراتیک کره، دانمارک، جیبوتی، اکوادور، مصر، ال سالوادور، استونی، اتیوپی، فنلاند، فرانسه، آلمان، گابن، غنا، یونان، گواتمالا، مجارستان، ایسلند، هندوستان، اندونزی، جمهوری اسلامی ایران، عراق، ایرلند، اسرائیل، ایتالیا، جامائیکا، ژاپن، اردن، قزاقستان، کنیا، کویت، جمهوری دموکراتیک خلق لائوس، لیبی، لبنان، لیبیا، جماهیر عربی لیبی، لیتوانی، لوگزامبورگ، مالاوی، مراکش، موزامبیک، نامیبیا، نپال، هلند، زلاند نو، نیکاراگوئه، نیجر، نروژ، پاکستان، پاناما، گینه جدید، پاپائو، پاراگوئه، پرو، فیلیپین، لهستان، پرتغال، جمهوری کره، رومانی، فدراسیون روسیه، رواندا، سان مارینو، سنگال، سنگاپور، جمهوری اسلواک، اسلونی، اسپانیا، سری لانکا، سودان، سورینام، سوئد، سوئیس، جمهوری عربی سوریه، تایلند، جمهوری سابق یوگسلاوی، مقدونیه، توگو، تونس، ترکیه، اوگاندا، امارات متحده عربی، بریتانیای کبیر، جمهوری متحده نازانیا، ایالات متحده آمریکا، اروگوئه، ازبکستان، ونزوئلا، ویتنام، یمن، یوگسلاوی، زئیر، زامبیا، زیمبابوه. ضمناً اعضای دیگر عبارتند از:

پارلمان حوزه آند، پارلمان امریکای جنوبی و مجمع پارلمانی شورای اروپا.

ج: متفرقه:

- Y. Zarjevski, *The People have the Floor - A History of Inter - Parliamentary Union*, (1989).
- P. Launy, *Parliaments in the Modern World*, (1989).
- *Parliaments of the World: A comparative Reference Compendium Union on Co-operation and Security*, (1986).
- V. Y. Gheballi, *The Confernces of the Inter- Parliamentary Union on European Co-operation and Security*, (1973-1991).
- *The Contribution of Parliamentary Diplomacy to East-West Détente*, (1993).

□ □ □

□ گفتگوی شمال و جنوب در خصوص توفیق جهانی، (۱۹۹۳).

North - South Dialogue for Global Prosperity, (1993).

□ امنیت و همکاری در حوزه مدیترانه، (۱۹۹۲).
Security and Co-operation in the Mediterranean (CSCM), (1992).

□ محیط زیست و توسعه، (۱۹۹۲).
Enviroment and Development, (1992).

□ مأموریت ناظران انتخاباتی اتحادیه بین‌المجالس در کامبوج، (۱۹۹۳).

IPU Election Observer Mission to Cambodia, (1993).

ب: نشریات ادواری:

□ بولتن بین‌المجالس (فصلنامه).

Inter-Parliamentary Bulletin.

□ گاه‌شمار انتخابات پارلمانی (سالانه).

Chronicle of Parliamentary Elections.

□ راهنمای جهانی پارلمانها (سالانه).

World Directory of Parliaments.

□ خلاصه صورت مذاکرات کنفرانسها (دو ساله).

Summary Records of Inter-Parliamentary Conferences.

□ کتابشناسی جهانی پارلمانها (هر سه سال یکبار).

World-wide Bibliography of Parliaments.

□ فهرست کتب و مقالات منتشر شده (سالانه).

Lists of books and articles catalogued.